МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет соціально-психологічної освіти та фізичної культури
Кафедра соціальної педагогіки, соціальної роботи та консультування

Допущено до захисту
« » травня 2026 р.
В. о. зав. кафедри
_____ Галина БОНДАРЕНКО

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Виконала студентка IV курсу, Р/41 групи
освітньої програми «Соціальна робота
(Соціально-психологічне консультування)»
спеціальності 231 Соціальна робота
Ромащенко Тетяна Іванівна

Науковий керівник – кандидат
педагогічних наук, доцент
Роєнко Світлана Олександрівна

Умань 2026

АНОТАЦІЯ

Ромащенко Т. І. Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади

Кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на правах рукопису. Спеціальність 231 Соціальна робота. Умань, 2026.

У роботі досліджено особливості соціально-правововового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади.

Актуальність роботи зумовлена поєднанням значної чисельності осіб з інвалідністю, зростання їх кількості в умовах воєнних викликів, а також нерівномірність забезпечення соціально-правового захисту на місцевому рівні.

Мета дослідження: виявити особливості функціонування системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю, проаналізувати її нормативно-правове забезпечення, форми та інструменти реалізації, а також визначити напрями її вдосконалення.

Методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація, анкетування, опитування та бесіди

Одержані результати:

– з’ясовано стан дослідженості наукової розробленості проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю;

– проаналізовано нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні;

– вивчено діяльність уманської міської територіальної громади щодо забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю.

– проведено емпіричне дослідження рівня забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в уманській територіальній громаді.

Ключові слова: особа з інвалідністю, соціально-правовий захист, територіальна громада, соціальні послуги, соціальна допомога, соціальне забезпечення, безбар’єрність, реабілітація.

ANNOTATION

Romaschenko T. I. Socio-legal protection of persons with disabilities in the conditions of a territorial community

Qualification thesis of the first (bachelor's) level of higher education, submitted as a manuscript. Specialty 231 Social Work. Uman, 2026.

The study examines the specific features of socio-legal protection of persons with disabilities within the conditions of a territorial community.

The relevance of the research is determined by the significant number of persons with disabilities, the increasing incidence of disability in the context of wartime challenges, as well as the uneven provision of socio-legal protection at the local level.

The aim of the study is to identify the features of the functioning of the socio-legal protection system for persons with disabilities, to analyze its legal and regulatory framework, forms and tools of implementation, as well as to determine directions for its improvement.

Research methods include analysis, synthesis, comparison, generalization and systematization, as well as questionnaires, surveys, and interviews.

Research results:

– the state of scientific development of the problem of socio-legal protection of persons with disabilities was clarified;

– the legal and regulatory framework for social protection of the population in Ukraine was analyzed;

– the activities of the Uman city territorial community regarding the provision of socio-legal protection for persons with disabilities were examined;

– an empirical study of the level of provision of socio-legal protection for persons with disabilities in the Uman territorial community was conducted.

Keywords: person with disability, socio-legal protection, territorial community, social services, social assistance, social security, accessibility, rehabilitation.

ЗМІСТ

ВСТУП 5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ……. 8

1.1. Стан дослідженості наукової розробленості проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю ...……. 8

1.2. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні……. 20

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ …….. 31

2.1. Організація системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю на рівні Уманської територіальної громади 31

2.2. Емпіричне дослідження стану соціально-правового захисту осіб з інвалідністю …..…….. 41

ВИСНОВКИ …….. 49

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ …….. 51

ДОДАТКИ …….. 58

ВСТУП

Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю є важливою складовою соціальної політики держави, однак на практиці залишається однією з найбільш складних і ресурсозатратних сфер, особливо на рівні територіальних громад, де безпосередньо реалізуються основні механізми підтримки.

Актуальність теми підсилюється значними масштабами проблеми. За даними Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності в Україні нині проживає понад 3 мільйони осіб з інвалідністю. При цьому в умовах воєнного стану та збройної агресії кількість осіб з інвалідністю має тенденцію до зростання через поранення військовослужбовців і цивільного населення, а також ускладнення доступу до медичних і реабілітаційних послуг. Якщо на початку 2022 року осіб цієї категорії налічувалося близько 2,8 млн., то за період повномасштабної війни їх кількість суттєво зросла їх стало приблизно на 600 тис. більше [48].

Водночас статистика свідчить, що лише частина осіб з інвалідністю є повністю інтегрованими в соціально-економічне життя. Рівень зайнятості цієї категорії залишається суттєво нижчим за середній по країні, а доступ до інклюзивної інфраструктури, реабілітаційних послуг та соціального супроводу є нерівномірним, особливо у сільських та малих громадах.

В умовах децентралізації територіальні громади отримали розширені повноваження у сфері соціального захисту, однак їхня фінансова та кадрова спроможність не завжди є достатньою для повного забезпечення потреб такої чисельної та вразливої категорії населення. Це призводить до того, що рівень соціальної підтримки значною мірою залежить від можливостей конкретної громади.

Отже, поєднання значної чисельності осіб з інвалідністю, зростання їх кількості в умовах воєнних викликів, а також нерівномірність забезпечення соціально-правового захисту на місцевому рівні обумовлюють високу

актуальність дослідження дослідження теми **«Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади».**

Мета дослідження: виявити особливості функціонування системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю, проаналізувати її нормативно-правове забезпечення, форми та інструменти реалізації, а також визначити напрями її вдосконалення.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати стан дослідженості наукової розробленості проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю.
2. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні
3. Вивчити діяльність Уманської міської територіальної громади щодо забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю.
4. Провести емпіричне дослідження рівня забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в Уманській територіальній громаді.

Об'єкт дослідження – система соціального захисту населення в умовах територіальної громади.

Предмет дослідження – соціально-правовий захист осіб з інвалідністю в територіальній громаді.

Для вирішення поставлених завдань було використано такі взаємодоповнювальні **методи дослідження:**

– *теоретичні методи*: аналіз наукових джерел з метою визначення ступеня наукової розробленості проблеми; використання методів аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації наукових підходів для уточнення й формулювання ключових понять дослідження;

– *емпіричні методи п*ередбачали використання діагностичного інструментарію, зокрема анкетування, опитування та бесіди, а також спостереження.

– **Експериментальна база дослідження:** Уманська міська територіальна громада, зокрема управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у поглибленні наукових уявлень про особливості соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади. Результати дослідження сприяють розширенню теоретичних положень щодо функціонування системи соціального захисту на локальному рівні, зокрема в частині взаємодії органів місцевого самоврядування

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в діяльності органів соціального захисту населення, при розробленні та вдосконаленні державних і місцевих програм підтримки різних категорій громадян. Вони також можуть застосовуватися у науково-дослідній та освітній діяльності, а також для підвищення ефективності реалізації державної соціальної політики. Отримані в ході дослідження матеріали сприятимуть удосконаленню професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери та формуванню їх готовності до ефективного здійснення соціально-правового захисту населення.

Апробація результатів дослідження. Положення і висновки дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної педагогіки, соціальної роботи та консультування. Результати дослідження доповідалися на всеукраїнських конференціях: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (19 листопада 2025 р., Умань); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методичні та прикладні аспекти» (29 травня 2026 р., Умань).

Структура дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел із 48 найменувань, 1 додатка. Робота містить 2 таблиці. Загальний обсяг 60 сторінок.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

1.1. Стан дослідженості наукової розробленості проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю

Проблема соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади є предметом активного наукового інтересу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. У науковій літературі вона розглядається у контексті розвитку системи соціального захисту, забезпечення рівних прав і можливостей, а також формування інклюзивного середовища на місцевому рівні. Відповідно, існує значна кількість наукових праць, які висвітлюють окремі аспекти зазначеної проблематики та створюють теоретичне підґрунтя для її подальшого дослідження.

У дослідженні В. Мельник «Поняття та ознаки соціального захисту осіб з інвалідністю: теоретико-правовий аспект» (2015) комплексно розкрито теоретичні, нормативно-правові та практичні аспекти соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні [13]. Автор акцентує увагу на тому, що соціальний захист осіб з інвалідністю є однією з ключових функцій соціальної держави та важливим напрямом реалізації державної соціальної політики. У роботі підкреслюється, що рівень розвитку суспільства значною мірою визначається ставленням до найбільш вразливих категорій населення, зокрема осіб з інвалідністю.

Важливим науковим аспектом дослідження є аналіз еволюції поняття «соціальний захист» та підходів до трактування інвалідності. Автор розглядає міжнародні та національні підходи до визначення поняття «особа з інвалідністю», аналізує положення Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, Декларації про права інвалідів, а також наукові підходи українських дослідників. Особлива увага приділяється переходу від медичної

моделі інвалідності до соціальної, відповідно до якої інвалідність розглядається не лише як стан здоров'я людини, а як результат взаємодії особи з бар'єрами суспільного середовища [13].

Дослідник наголошує, що сучасна система соціального захисту осіб з інвалідністю повинна базуватися на принципах гуманізму, рівності прав, доступності, інклюзії та недискримінації. Соціальний захист визначається як комплекс соціально-економічних, правових та організаційних заходів, спрямованих на створення умов для повноцінної участі осіб з інвалідністю у суспільному житті. У роботі також детально охарактеризовано основні цілі соціального захисту: забезпечення соціальної справедливості, матеріальної підтримки, реабілітації, інтеграції та створення безбар'єрного середовища [13].

Суттєву увагу В. Мельник приділяє нормативно-правовому забезпеченню соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні. Проаналізовано Конституцію України, Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», міжнародні нормативні акти та державні стратегії у сфері безбар'єрності й інклюзії. Автор підкреслює, що сучасна система законодавства спрямована на забезпечення рівних прав і можливостей для осіб з інвалідністю, однак механізми реалізації цих прав залишаються недостатньо ефективними через фінансові, організаційні та соціальні проблеми [13].

Окремий блок дослідження присвячено проблемам інклюзивної освіти та соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. Автор аналізує законодавчі засади інклюзивного навчання, діяльність держави щодо забезпечення доступу до освіти та створення освітньо-реабілітаційного середовища для дітей і молоді з особливими освітніми потребами. Наголошується, що інклюзивна освіта є важливим інструментом соціалізації та формування рівних можливостей у територіальних громадах [13].

Важливим елементом роботи є аналіз зарубіжного досвіду соціального захисту осіб з інвалідністю. Автор досліджує практики країн Європейського Союзу щодо підтримки доходів, соціальних послуг, працевлаштування, соціальної адаптації та забезпечення незалежного життя осіб з інвалідністю. Підкреслюється необхідність імплементації європейських стандартів соціального захисту в українських реаліях, особливо в умовах децентралізації та розвитку територіальних громад [13].

Практичне значення дослідження полягає у розробленні рекомендацій щодо удосконалення державних і місцевих програм соціальної підтримки осіб з інвалідністю, підвищення ефективності соціальних послуг, розвитку інклюзивного середовища та посилення ролі органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту.

Для теми дослідження «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади» дана праця має важливе наукове та практичне значення, оскільки комплексно висвітлює сучасні проблеми соціального захисту осіб з інвалідністю, визначає основні напрями розвитку державної соціальної політики та акцентує увагу на необхідності формування ефективної системи підтримки осіб з інвалідністю саме на рівні територіальних громад.

У статті М. Бондара «Соціальне забезпечення та соціальний захист в Україні» (2021) досліджено теоретичні та практичні аспекти функціонування системи соціального захисту населення, а також особливості нормативно-правового регулювання соціального забезпечення в Україні [1]. Автор наголошує, що соціальне забезпечення є одним із ключових елементів соціальної політики держави та важливою складовою забезпечення соціальної безпеки населення

У дослідженні проаналізовано різні наукові підходи до трактування понять «соціальний захист» і «соціальне забезпечення». Автор підкреслює, що відсутність єдиного підходу до визначення цих понять, а також недосконаліть

нормативно-правового регулювання негативно впливають на ефективність державної соціальної політики [1].

У статті зазначається, що соціальне забезпечення слід розглядати як систему державних заходів щодо надання матеріальної допомоги особам, які через життєві обставини не мають достатніх засобів до існування, тоді як соціальний захист є ширшим поняттям і охоплює комплекс організаційно-правових та соціально-економічних заходів [1].

Автор значну увагу приділяє аналізу нормативно-правової бази соціального захисту населення. Зокрема, акцентується, що право громадян на соціальний захист гарантується Конституцією України та реалізується через систему загальнообов'язкового державного соціального страхування [1].

Разом із тим підкреслюється, що в Україні відсутній єдиний нормативний документ, який би комплексно регулював усі аспекти соціального захисту населення, а численні нормативно-правові акти містять суперечності та ускладнюють реалізацію соціальної політики держави [1].

Автор наголошує на важливості забезпечення доступності соціальних послуг для вразливих категорій населення, зокрема осіб з інвалідністю, які потребують належного матеріального забезпечення, соціальної підтримки та доступу до системи соціальних послуг.

У роботі наголошується, що ефективна система соціального захисту повинна ґрунтуватися на принципах соціальної справедливості, партнерства держави та громадянського суспільства, а також достатнього фінансового забезпечення соціальних програм [1].

Науковець підкреслює необхідність удосконалення державної політики у сфері соціального захисту шляхом реформування механізмів фінансування соціальних виплат, забезпечення прозорості соціального страхування та підвищення ефективності соціальної підтримки населення [1].

Праця М. Бондара має важливе значення для дослідження проблем соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади, оскільки розкриває теоретичні засади соціального захисту, аналізує

нормативно-правове забезпечення соціальної політики та окреслює основні напрями вдосконалення системи соціальної підтримки вразливих категорій населення.

У статті Т. Павлюк та І. Юрчик «Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні» (2022) досліджено сутність, основні складові та проблеми функціонування системи соціального захисту населення в Україні [17]. Автори розглядають соціальний захист як важливий елемент державної соціальної політики, спрямований на підтримку найбільш вразливих категорій населення, зокрема осіб з інвалідністю, малозабезпечених сімей, пенсіонерів, внутрішньо переміщених осіб та інших соціально незахищених груп [17].

Особливу увагу науковці приділяють визначенню мети соціального захисту, яка полягає у забезпеченні належних умов життя, соціальної підтримки та реалізації прав громадян. Автори наголошують, що система соціального захисту включає комплекс механізмів, соціальних виплат, допомог, пільг, компенсацій та діяльність різних інституцій, які забезпечують соціальну підтримку населення [17].

У дослідженні важливе місце відведено характеристиці осіб з інвалідністю як однієї з найбільш вразливих категорій населення. Автори підкреслюють необхідність сприяння адаптації та інтеграції осіб з інвалідністю до повноцінного суспільного життя, забезпечення їхніх соціальних прав та створення належних умов для отримання соціальних послуг [17].

Також звертається увага на діяльність спеціалізованих шкіл, центрів реабілітації та інших установ, що надають допомогу особам з особливими потребами.

Науковці акцентують увагу на недосконалості чинної системи соціального захисту в Україні. Серед основних проблем вони виділяють недостатнє фінансування соціальної сфери, непрозорість законодавства, недосконаліть нормативно-правової бази, недостатній рівень контролю за

використанням соціальної допомоги та потребу у впровадженні сучасних європейських підходів у сфері соціального захисту [17].

Автори підкреслюють необхідність реформування соціальної політики та адаптації українського законодавства до європейських стандартів соціального забезпечення [17].

Праця Т. Павлюк та І. Юрчик має важливе значення для дослідження проблем соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади, оскільки розкриває сучасний стан системи соціального захисту, визначає ключові проблеми її функціонування та окреслює напрями вдосконалення механізмів соціальної підтримки вразливих категорій населення.

У статті Я. Качан та А. Іванова «Перспективи імплементації європейського досвіду у реалізації соціальної та гуманітарної політики в Україні в умовах євроінтеграції» (2023) досліджено особливості впровадження європейських підходів у сферу соціальної та гуманітарної політики України в контексті євроінтеграційних процесів [7]. Автори наголошують, що удосконалення системи соціального захисту населення має здійснюватися з урахуванням позитивного досвіду європейських країн, де соціальна політика характеризується високою ефективністю та орієнтацією на потреби людини [7].

У роботі акцентовано увагу на тому, що сучасна соціальна та гуманітарна політика повинна ґрунтуватися на міжнародних стандартах захисту прав людини, закріплених у міжнародних документах ООН та європейських нормативно-правових актах. Автори підкреслюють важливість дотримання принципів «держави загального добробуту», які передбачають поєднання економічного розвитку із забезпеченням високого рівня соціального захисту населення [7]

Значну увагу дослідники приділяють аналізу моделей соціально-гуманітарної політики європейських країн та можливостям їх застосування в Україні. Зокрема, у статті розглянуто досвід Польщі, Німеччини, Ірландії,

Франції та Чехії щодо реалізації соціальних стратегій, підтримки освіти, охорони здоров'я, молодіжної політики та соціальної інтеграції населення [7].

Автори зазначають, що для України важливим є впровадження механізмів ефективного функціонування систем соціального захисту на державному, регіональному та місцевому рівнях, а також забезпечення доступності соціальної допомоги для соціально вразливих груп населення [7].

Окремо в роботі наголошується на необхідності посилення соціального захисту найуразливіших категорій населення шляхом реформування соціальної політики, розвитку адресної допомоги, впровадження страхової медицини, підвищення рівня зайнятості населення та удосконалення механізмів соціального забезпечення [7].

Автори також підкреслюють важливість створення гуманітарного простору, розвитку інклюзивної освіти, забезпечення рівного доступу до соціальних послуг та формування сучасної системи підтримки громадян відповідно до європейських стандартів [7].

Праця Я. Качан та А. Іванова є важливою для дослідження проблем соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади, оскільки розкриває перспективи вдосконалення соціальної політики України на основі європейського досвіду, обґрунтовує необхідність реформування системи соціального захисту та визначає напрями підвищення ефективності соціальної підтримки вразливих категорій населення.

У статті М. Чічкань та М. Баштова «Соціальний захист осіб з інвалідністю під час воєнного стану: державна політика та міжнародне співробітництво» (2025) комплексно досліджено сучасний стан системи соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні в умовах воєнного стану [46]. Автори акцентують увагу на тому, що повномасштабна війна суттєво загострила соціальні проблеми та спричинила зростання кількості осіб з інвалідністю, що зумовило необхідність реформування державної політики у сфері соціального захисту. У роботі наголошено, що одним із ключових напрямів державної політики є забезпечення рівних прав і можливостей для

осіб з інвалідністю, подолання фізичних, інформаційних і соціальних бар'єрів, а також розширення доступу до соціальних, медичних, реабілітаційних та освітніх послуг [46].

Науковці детально аналізують нормативно-правову базу соціального захисту осіб з інвалідністю, зокрема положення Конституції України, законів України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про соціальні послуги», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» та інших нормативно-правових актів. Особливу увагу приділено Національній стратегії зі створення безбар'єрного простору до 2030 року, яка визначає основні напрями формування інклюзивного середовища в державі [46].

Важливим аспектом дослідження є висвітлення реформ у системі соціального захисту в умовах воєнного стану. Автори аналізують впровадження спрощених процедур надання соціальних послуг, оновлення електронного кабінету особи з інвалідністю, удосконалення механізмів реабілітації та забезпечення технічними засобами реабілітації, а також реформу системи встановлення інвалідності шляхом переходу від МСЕК до моделі оцінювання повсякденного функціонування особи. Значну увагу приділено також питанням працевлаштування осіб з інвалідністю, розвитку безбар'єрного середовища та взаємодії держави з територіальними громадами у сфері соціальної підтримки населення. Автори наводять приклад реалізації локальних програм підтримки у Вільшанській територіальній громаді, що свідчить про важливу роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні соціального захисту осіб з інвалідністю [46].

Окремо дослідники розглядають міжнародне співробітництво України у сфері підтримки осіб з інвалідністю, зокрема взаємодію з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста, Міжнародною організацією з міграції та Всесвітньою продовольчою програмою ООН. У статті підкреслюється, що міжнародна допомога сприяє розширенню програм адресної підтримки, фінансуванню соціальних виплат та впровадженню європейських стандартів інклюзивності [46].

Наукова цінність статті полягає у комплексному аналізі сучасних трансформацій системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах воєнного стану та визначенні перспектив її подальшого розвитку. Дослідження є важливим для вивчення механізмів забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю на рівні територіальних громад, оскільки акцентує увагу на необхідності розвитку локальних соціальних програм, посилення міжвідомчої взаємодії та впровадження інклюзивної політики відповідно до міжнародних стандартів.

Досліджувана проблема також достатньою мірою опрацьована на рівні монографічних досліджень, у яких комплексно розкрито її теоретичні засади, концептуальні підходи та практичні аспекти функціонування відповідних соціальних інститутів, що свідчить про ґрунтовну наукову розробленість тематики.

Праця Г. Слозанської «Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи» (2018) має важливе наукове і практичне значення для дослідження проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади, оскільки комплексно розкриває особливості організації соціальної роботи на місцевому рівні в умовах децентралізації влади [33]. У монографії ґрунтовно проаналізовано концептуальні засади розвитку соціальної роботи в територіальних громадах, визначено основні напрями діяльності соціальних служб та охарактеризовано механізми надання соціальних послуг різним категоріям населення, зокрема соціально вразливим групам [33].

Особливу цінність для дослідження становить аналіз змісту, функцій та ролей фахівців із соціальної роботи у територіальній громаді, адже саме вони є ключовими суб’єктами забезпечення соціальної підтримки осіб з інвалідністю. Авторка акцентує увагу на необхідності впровадження сучасних моделей соціальної роботи, орієнтованих на потреби громади, міжвідомчу взаємодію, доступність соціальних послуг та активне залучення отримувачів допомоги до суспільного життя [33].

Важливим для теми бакалаврської роботи є також висвітлення стратегії розвитку соціальної роботи в умовах децентралізації, оскільки передача значної частини повноважень органам місцевого самоврядування безпосередньо впливає на систему соціально-правового захисту осіб з інвалідністю. Монографія дозволяє глибше зрозуміти особливості функціонування соціальної сфери на рівні громади, визначити проблеми організації соціального захисту та окреслити напрями вдосконалення механізмів підтримки осіб з інвалідністю в територіальних громадах України [33].

Таким чином, праця Г. Слозанської є важливим теоретико-методологічним джерелом для дослідження соціально-правового захисту осіб з інвалідністю, оскільки містить комплексний аналіз моделей соціальної роботи в громаді, механізмів надання соціальних послуг та сучасних підходів до організації соціальної підтримки населення на локальному рівні.

Колективна монографія «Соціальна робота з різними категоріями населення у територіальній громаді: українські реалії та міжнародний досвід» (2018) має важливе значення для дослідження проблеми соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади, оскільки у праці комплексно розглянуто сучасні підходи до організації соціальної роботи та соціального захисту населення в умовах децентралізації влади в Україні [37].

Особливу цінність для дослідження становить аналіз механізмів надання соціальних послуг на рівні територіальної громади, зокрема впровадження інтегрованих соціальних служб, удосконалення системи фінансування соціальної сфери та здійснення моніторингу ефективності соціальних програм. Зазначені аспекти безпосередньо стосуються забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю, оскільки визначають доступність, якість та результативність соціальної підтримки на місцевому рівні [37].

У монографії значна увага приділяється особливостям надання соціальних послуг різним категоріям населення, що дозволяє розкрити специфіку роботи з особами з інвалідністю, визначити їхні основні потреби та окреслити шляхи підвищення ефективності соціальної допомоги. Важливим є також висвітлення міжнародного досвіду організації соціальної роботи, який може бути використаний для вдосконалення системи соціального захисту осіб з інвалідністю в українських територіальних громадах [37].

Праця є цінною для дослідження також тому, що автори акцентують увагу на ролі місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем громади, розвитку партнерської взаємодії між соціальними службами, громадськістю та органами влади, а також необхідності впровадження сучасних підходів до управління соціальною сферою. Це дає можливість глибше проаналізувати організаційно-правові механізми забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади.

Таким чином, колективна монографія є важливим теоретичним і практичним джерелом для бакалаврського дослідження, оскільки розкриває сучасні тенденції розвитку соціальної роботи в громаді, висвітлює механізми реалізації соціальної політики на місцевому рівні та сприяє

У контексті нашого дослідження заслуговує на увагу аналітична записка «Соціальний захист та соціальне забезпечення» (2023) здійснено комплексний аналіз сучасного стану системи соціального захисту населення в Україні в умовах децентралізації та воєнного стану [38]. Особливу увагу автори приділяють ролі органів місцевого самоврядування у забезпеченні соціальних гарантій, наданні соціальних послуг та реалізації державної соціальної політики на рівні територіальних громад [38].

У роботі зазначається, що система соціального захисту на муніципальному рівні складається з двох основних підсистем – соціального захисту населення та соціального забезпечення. Автори наголошують, що територіальні громади відіграють важливу роль у реалізації державних і місцевих програм підтримки населення, зокрема шляхом надання пільг,

житлових субсидій, компенсацій, соціальних допомог і соціальних послуг [38].

Значна увага в аналітичній записці приділяється механізмам надання соціальних допомог, житлових субсидій та пільг. Автори аналізують зміни у розподілі повноважень між органами соціального захисту, Пенсійним фондом України та органами місцевого самоврядування. Наголошується, що громади залишаються важливою ланкою у процесі прийому документів, обстеження матеріально-побутових умов населення та забезпечення доступу громадян до соціальних послуг [38].

Окремий блок дослідження присвячений системі соціального забезпечення та організації соціальних послуг. Автори визначають соціальні послуги як важливий інструмент підтримки осіб і сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. У записці наведено перелік базових соціальних послуг, гарантованих Законом України «Про соціальні послуги», серед яких особливе значення для осіб з інвалідністю мають догляд вдома, підтримане проживання, соціальна адаптація, фізичний супровід, переклад жестовою мовою та супровід під час інклюзивного навчання [38].

Важливим аспектом дослідження є аналіз проблем функціонування системи соціального захисту на рівні територіальних громад. Автори звертають увагу на недостатнє фінансування соціальних послуг, відсутність доступу органів місцевого самоврядування до державних електронних реєстрів, недосконалість інформаційних систем, а також нечіткий розподіл повноважень між державними органами та громадами. Наголошується, що саме громади несуть основний фінансовий та організаційний тягар забезпечення соціальних послуг, особливо в умовах збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб та осіб, які потребують соціальної підтримки [38].

Практичне значення аналітичної записки полягає у визначенні шляхів удосконалення соціальної політики на місцевому рівні. Серед основних пропозицій автори виділяють необхідність стабільного державного

фінансування соціальних послуг, розвитку системи соціального замовлення, забезпечення доступу громад до державних реєстрів та удосконалення міжвідомчої взаємодії [38].

Для теми дослідження «Соціально-правовий захист осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади» дана аналітична записка має важливе науково-практичне значення, оскільки висвітлює особливості функціонування системи соціального захисту на місцевому рівні, визначає роль територіальних громад у забезпеченні соціальних послуг особам з інвалідністю та окреслює основні проблеми й перспективи розвитку муніципальної соціальної політики в Україні.

Отже, аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що значний внесок у розробку теми зроблено як у монографічних дослідженнях, так і в наукових статтяхта аналітичних матеріалах, де розкриваються механізми державного та місцевого рівнів соціального захисту, особливості реалізації інклюзивної політики та практики діяльності територіальних громад. Аналіз наукових джерел дає змогу окреслити основні напрями досліджень, визначити ступінь теоретичної розробленості проблеми та виявити питання, що потребують подальшого наукового опрацювання.

1.2. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні

Нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні є важливою складовою державної соціальної політики, спрямованої на гарантування рівних прав, свобод і можливостей для всіх громадян.

Питання нормативно-правового регулювання соціального захисту населення в Україні трактуються в численних нормативних актах різного спрямування (понад 150 законів, сотні постанов КМУ, більше тисячі відомчих і міжвідомчих наказів та розпоряджень) [1].

В умовах сучасних соціально-економічних викликів особливого значення набуває формування ефективної системи правового регулювання, яка забезпечує реалізацію соціальних гарантій, захист прав та інтеграцію осіб з інвалідністю у суспільне життя. Законодавча база України у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю охоплює міжнародні нормативні акти, Конституцію України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають основні механізми державної підтримки та соціального забезпечення цієї категорії населення. Зокрема Закони України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», «Про соціальні послуги», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та інші. Зазначені нормативно-правові акти покликані гарантувати особам з інвалідністю можливість вести повноцінний спосіб життя, реалізуючи свої права і свободи на рівні з іншими громадянами [46, с. 95].

Одним із базових нормативно-правових актів, що визначає державну політику у сфері забезпечення прав, свобод і соціальних гарантій осіб з інвалідністю є Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [26]. Його основною метою є створення необхідних умов для повноцінної участі осіб з інвалідністю у суспільному житті, реалізації ними конституційних прав та забезпечення рівних можливостей у різних сферах життєдіяльності. Закон закріплює принципи недискримінації, доступності, соціальної справедливості та державної підтримки осіб з інвалідністю.

Відповідно до Закону особа з інвалідністю – це особа із стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар’єрами можуть заважати її повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими [26].

У Законі України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» визначено, що особи з інвалідністю в Україні мають повний обсяг соціально-економічних, політичних та особистих прав і свобод, гарантованих Конституцією України, законами України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Діяльність держави щодо цієї категорії населення полягає у створенні умов для реалізації їхніх прав нарівні з іншими громадянами, зокрема шляхом усунення бар'єрів та забезпечення доступу до всіх сфер суспільного життя [26].

Важливе значення у законі приділено гарантіям соціального захисту осіб з інвалідністю. Документ визначає право цієї категорії населення на соціальне забезпечення, медичну допомогу, реабілітацію, освіту, професійну підготовку, працевлаштування та участь у громадському житті. Окрему увагу приділено створенню безбар'єрного середовища, забезпеченню доступності об'єктів соціальної інфраструктури, транспорту та інформації для осіб з інвалідністю [26].

Суттєвим аспектом закону є регулювання питань трудової зайнятості осіб з інвалідністю. Законодавством передбачено встановлення нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю на підприємствах, установах та організаціях, а також відповідальність роботодавців за недотримання визначених вимог. Це спрямовано на підвищення рівня соціальної інтеграції та економічної незалежності осіб з інвалідністю [26].

У Законі також визначено систему державних органів та установ, відповідальних за реалізацію політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю. Значна роль відводиться органам місцевого самоврядування та соціальним службам, які забезпечують надання соціальних послуг і реалізацію програм підтримки на рівні територіальних громад [26].

Таким чином, Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» створює правове підґрунтя для забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю та є важливим інструментом

реалізації державної соціальної політики. Його положення спрямовані на забезпечення рівних прав і можливостей, соціальної інтеграції та підвищення якості життя осіб з інвалідністю в українському суспільстві.

Окремим важливим напрямом державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю є пенсійне забезпечення, яке регулюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [24]. Цей нормативно-правовий акт визначає умови набуття права на пенсію по інвалідності, порядок її призначення, обчислення та виплати залежно від встановленої групи інвалідності, страхового стажу та інших визначених законодавством критеріїв. Його положення спрямовані на забезпечення матеріальної підтримки осіб з інвалідністю як однієї з найбільш соціально вразливих категорій населення [24].

У контексті воєнного стану пенсійне законодавство зазнало певних змін, спрямованих на адаптацію процедур до умов обмеженої доступності адміністративних послуг, переміщення населення та зростання соціальних ризиків. Зокрема, було спрощено окремі процедури призначення та продовження виплат пенсій по інвалідності, а також унормовано механізми їх здійснення в умовах відсутності можливості своєчасного проходження медико-соціальної експертизи чи подання необхідних документів. Це дозволило уникнути перерв у виплатах та забезпечити безперервність соціального захисту осіб з інвалідністю [24]

Важливим аспектом є також посилення ролі держави у гарантуванні стабільності пенсійних виплат у кризових умовах. Законодавчі зміни були спрямовані на зменшення бюрократичних бар'єрів, підвищення оперативності прийняття рішень та забезпечення більшої гнучкості пенсійної системи. Водночас зберігається принцип адресності та диференціації пенсій залежно від ступеня втрати працездатності [24].

Таким чином, Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» в умовах воєнного стану виконує не лише соціальну,

але й стабілізуючу функцію, забезпечуючи мінімальні гарантії доходів осіб з інвалідністю та сприяючи підтриманню їхнього базового рівня життя.

Одним із ключових нормативно-правових актів у системі соціального захисту вразливих категорій населення, який визначає правові, організаційні та фінансові засади надання державної допомоги зазначеним категоріям громадян, є Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» [23].

Основною метою цього Закону є забезпечення матеріальної підтримки осіб з інвалідністю з дитинства та дітей з інвалідністю шляхом встановлення державних гарантій у вигляді щомісячних грошових виплат. Таким чином держава реалізує принцип соціальної справедливості та адресної допомоги, спрямованої на часткове або повне відшкодування додаткових витрат, пов’язаних з інвалідністю [23].

Закон визначає коло осіб, які мають право на отримання державної соціальної допомоги, умови її призначення, порядок обчислення та виплати. Розмір допомоги залежить від групи інвалідності, віку особи, а також потреби в додатковому догляді. Важливо, що закон також передбачає можливість встановлення надбавок на догляд, що посилює соціальний захист сімей, які виховують дітей з інвалідністю [23].

Особливу увагу приділено процедурним аспектам призначення допомоги. Закон регламентує механізм подання документів, порядок розгляду заяв та прийняття рішень органами соціального захисту населення. Це забезпечує певну уніфікацію адміністративних процедур та сприяє доступності соціальної допомоги [23].

У практичному вимірі дія Закону спрямована на зниження рівня соціальної вразливості сімей, які виховують дітей з інвалідністю, а також осіб з інвалідністю з дитинства, шляхом забезпечення мінімальних гарантій матеріального забезпечення. Водночас він виконує функцію соціальної підтримки та часткової компенсації додаткових витрат, пов’язаних із медичним доглядом, реабілітацією та повсякденним життям.

Таким чином, Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» є важливим елементом системи соціального захисту, який забезпечує адресну фінансову підтримку та сприяє реалізації державної політики щодо захисту прав і інтересів осіб з інвалідністю.

В умовах воєнного стану держава була змушена адаптувати механізми соціального захисту до нових викликів та потреб населення. Особлива увага приділялася забезпеченню підтримки найбільш вразливих категорій громадян, зокрема осіб з інвалідністю та людей похилого віку. Зокрема, у 2022 році було запроваджено спрощену процедуру надання послуг з догляду для осіб з інвалідністю та людей похилого віку, що дало змогу забезпечити оперативніше отримання необхідної соціальної допомоги в умовах воєнного стану [11]. Як зазначають М. Чічкань та М. Баштова, такі зміни стали важливим кроком у напрямі підвищення доступності соціальних послуг та адаптації системи соціального захисту до кризових умов [46].

У цьому контексті важливим кроком стало схвалення Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, яка визначає довгострокові орієнтири формування інклюзивного середовища на державному рівні [28].

У 2025 році Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України оновило електронний кабінет особи з інвалідністю, зробивши його більш доступним та зручним у користуванні. Сервіс отримав адаптивний дизайн, підтримку екранних читачів, високу контрастність, а також мобільну версію. Через кабінет особа з інвалідністю може подати заяву на отримання технічних та реабілітаційних засобів, замовити їх ремонт чи компенсацію, а також оперативно оновлювати документи [14].

Зауважимо, що з 1 січня 2025 року набула чинності реформа системи встановлення інвалідності, регламентована постановою Кабінету Міністрів України № 1338 від 15 листопада 2024 року, яка затвердила п'ять основних нормативних документів [4]. Замість застарілої процедури МСЕК держава

впровадила модель оцінювання повсякденного функціонування особи, засновану на положеннях Міжнародної класифікації функціонування. Це дало змогу перейти від суто медичного до соціально-орієнтованого підходу [4] . Сьогодні процес встановлення інвалідності базується на результатах комплексного оцінювання функціонування: для дорослих – експертною командою, для дітей – у межах медико-соціальної експертизи, що проводиться лікарсько-консультативними комісіями. Такий підхід враховує індивідуальні потреби кожної особи.

Якщо особа з інвалідністю має право на отримання двох видів допомоги: державна соціальна допомога (згідно Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю») та пенсія або допомога (згідно Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»), призначається тільки одна з них – на вибір особи або її представника. При цьому, якщо така людина має право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника і державну соціальну допомогу, ці виплати призначаються одночасно.

Варто зазначити, що 21 березня набув чинності Закон «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо уточнення норм, що врегульовують питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників та Захисниць України» [22].

Згідно ст. 13 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» особам з інвалідністю внаслідок війни та прирівняним до них особам (стаття 7) надаються серед інших, зокрема, і такі пільги:

– безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

– позачергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами;

– безплатне позачергове щорічне забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад.

– 100-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

– 100-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

– 100-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

– безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду – також електронного квитка, який видається на безоплатній основі. Це право поширюється і на особу, яка супроводжує особу з інвалідністю I групи;

– позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир та першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

– позачергове обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергова госпіталізація.

– позачергове безплатне встановлення квартирних телефонів і позачергове користування всіма послугами зв'язку. Абонементна плата за

користування квартирним телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;

– користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

– право на щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів;

– позачергове працевлаштування за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи. Праця осіб з інвалідністю внаслідок війни регулюється відповідними нормами законодавства України про працю і соціальний захист осіб з інвалідністю;

– переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв’язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємств, установ, організацій;

– виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності працюючим особам з інвалідністю внаслідок війни в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

– виплата працюючим особам з інвалідністю допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців протягом календарного року, а також допомоги по державному соціальному страхуванню за весь період перебування в санаторії з урахуванням проїзду туди і назад у разі, коли для лікування не вистачає щорічної і додаткової відпусток;

– використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік;

– позачергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами виконавчої

влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій.

– одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п’ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

– позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

– право на державну цільову підтримку для здобуття ними та їх дітьми професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти у державних та комунальних закладах освіти, передбачену статтею 12 цього Закону для учасників бойових дій та їх дітей [27].

Щорічно до 5 травня особам з інвалідністю внаслідок війни виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Цим законом розширено коло осіб, віднесених до учасників бойових дій та до осіб з інвалідністю внаслідок війни, доповнивши їх:

– добровольцями Сил територіальної оборони Збройних Сил України;

– особами, які увійшли у склад добровольчого формування територіальної громади та особи, які увійшли до складу громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону відповідно до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»;

– особами, які брали участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави, внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України.

У лютому 2025 року Президент України підписав євроінтеграційний Закон № 4219-IX, який імплементує положення Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Закон розширює можливості працевлаштування осіб з інвалідністю (в державних органах, на місцях), забезпечує супровід на робочому місці, включно з асистентом та перекладачем жестової мови, а також запроваджує цільовий внесок замість санкцій за невиконання нормативів працевлаштування [21].

Отже, на сьогодні в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би комплексно врегульовував усі аспекти соціального захисту населення. Водночас ключовим напрямом державної політики щодо соціального захисту осіб з інвалідністю є забезпечення рівних прав і можливостей. Реалізація цього підходу здійснюється через систему взаємопов’язаних заходів, спрямованих на усунення різних видів бар’єрів – фізичних, інформаційних та соціальних, а також на гарантування доступу до освіти, праці, транспорту, об’єктів громадського призначення, медичних послуг і системи соціального обслуговування.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

2.1. Організація системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю на рівні Уманської територіальної громади

Місцеве самоврядування в Уманській міській територіальній громаді здійснюється через діяльність Уманська міська рада, яка представляє інтереси жителів міста Умань та села Полянецьке. Реалізацію виконавчих повноважень забезпечує Виконавчий комітет Уманської міської ради (код ЄДРПОУ 04061613), діяльність якого спрямована, зокрема, на забезпечення соціального захисту населення та підтримку вразливих категорій громадян, у тому числі осіб з інвалідністю.

Загалом діяльність Уманської міська ради спрямована на забезпечення стабільного функціонування громади в умовах воєнного стану, соціально-економічних труднощів та постійних безпекових викликів. Попри складні обставини, органи місцевого самоврядування продовжували здійснювати ефективну роботу у сфері соціального захисту населення, підтримки вразливих категорій громадян та забезпечення належного рівня життєдіяльності громади.

Згідно зі звітом міського голови Ірина Плетньова про діяльність виконавчих органів Уманської міської ради за 2025 рік, чисельність населення Уманської міської територіальної громади становить 82,5 тис. осіб, серед яких 56,9 тис. – населення працездатного віку, майже 24 тис. – пенсіонери та пільгові категорії громадян, а понад 18 тис. жителів є отримувачами соціальних послуг [6].

Особлива увага приділяється захисту найбільш соціально вразливих верств населення, зокрема осіб з інвалідністю, ветеранів війни, внутрішньо переміщених осіб, сімей загиблих військовослужбовців, пенсіонерів та

багатодітних сімей. Міська рада забезпечує функціонування системи соціального захисту, надання соціальних послуг, підтримку медичної та освітньої сфер, а також створення базових умов безпеки й соціальної стабільності для мешканців громади.

Про важливість та постійну актуальність питань соціального захисту населення свідчить значна кількість звернень громадян до Виконавчого комітету Уманської міської ради. Упродовж звітного періоду було розглянуто 1833 звернення, серед яких письмові, усні, колективні звернення та звернення, отримані через Черкаський обласний контактний центр. Загалом своїм конституційним правом на звернення скористалися 3739 громадян [6]. Особливої уваги потребують питання підтримки осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, малозабезпечених сімей, людей похилого віку та інших соціально вразливих категорій населення, які найбільше залежать від ефективності соціальної політики громади.

Аналіз звернень населення засвідчує, що питання соціального захисту постійно потребують розгляду та оперативного реагування з боку органів місцевого самоврядування. Поряд із питаннями містобудування, землевпорядкування, житлово-комунального господарства та управління комунальним майном, саме проблеми соціального забезпечення й підтримки вразливих категорій населення залишаються одними з найбільш актуальних для мешканців громади. Значна частина звернень стосується призначення державних соціальних допомог, забезпечення пільгами, отримання соціальних послуг, надання матеріальної підтримки, вирішення питань безбар’єрності та доступу до соціальної інфраструктури. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення системи соціально-правового захисту, підвищення доступності соціальних послуг та забезпечення ефективної підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема осіб з інвалідністю.

Крім того, в умовах соціально-економічної нестабільності та воєнного стану навантаження на систему соціального захисту населення суттєво зростає. Органи місцевого самоврядування змушені оперативно реагувати на

нові виклики, пов’язані зі збільшенням кількості осіб, які потребують соціальної підтримки, розширенням переліку соціальних послуг та необхідністю адаптації механізмів соціального забезпечення до сучасних умов.

Аналіз статистичних показників за 2024–2025 роки засвідчує наявність динамічних змін у структурі соціально вразливих груп населення громади, що обумовлює необхідність удосконалення системи соціально-правового захисту та підвищення ефективності надання соціальних послуг особам з інвалідністю та іншим категоріям населення (табл. 2.1) [5; 6]. Це також підтверджує потребу у впровадженні сучасних підходів до організації соціальної роботи, посиленні міжвідомчої взаємодії та розвитку комплексної системи підтримки населення на рівні територіальної громади.

Таблиця 2.1

Динаміка чисельності осіб з інвалідністю
в Уманській міській територіальній громаді у 2024–2025 рр.

Категорія	**2024**	**2025**	**Зміна (+/-)**
Особи з інвалідністю	8355	8838	+483
– з них: особи з інвалідністю внаслідок війни	477	522	+45
– з них: діти з інвалідністю	406	395	-11

Аналіз статистичних даних свідчить про зростання кількості осіб з інвалідністю в Уманській міській територіальній громаді упродовж 2024–2025 років. Зокрема, загальна чисельність осіб з інвалідністю збільшилася на 483 особи, що може бути пов’язано як із погіршенням соціально-демографічної ситуації, так і з наслідками воєнних дій. Також спостерігається збільшення кількості осіб з інвалідністю внаслідок війни на 45 осіб, що

свідчить про зростання потреби у спеціалізованому соціальному та правовому захисті ветеранів і постраждалих осіб. Водночас кількість дітей з інвалідністю дещо зменшилася – на 11 осіб. Загалом наведені показники підтверджують актуальність удосконалення механізмів соціально-правового захисту осіб з інвалідністю на рівні територіальної громади.

У межах реалізації державної соціальної політики та відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України №1176 Виконавчий комітет Уманської міської ради здійснює практичні заходи, спрямовані на підтримку осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих категорій населення.

Зокрема, утворено спеціальну комісію, яка розглядає відповідні звернення та приймає рішення щодо надання соціальної допомоги. У звітному періоді ухвалено рішення про надання фінансової підтримки у розмірі 2 мільйони гривень у формі житлового ваучера для вирішення житлових питань 41 внутрішньо переміщеної особи, серед яких – учасники бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни, що прибули з тимчасово окупованих територій і подали заявки через портал «Дія» [6].

Такі заходи свідчать про системну роботу органів місцевого самоврядування щодо покращення житлових умов і соціального захисту осіб з інвалідністю, особливо тих, які постраждали внаслідок бойових дій. Діяльність міської ради спрямована на забезпечення адресної підтримки, оперативного реагування на потреби громадян та підвищення рівня соціальної захищеності найбільш вразливих категорій населення.

У напрямі забезпечення безбар’єрного середовища Уманська міська рада у звітному періоді здійснила комплекс системних заходів, спрямованих на створення доступного простору для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. З цією метою було утворено Раду безбар’єрності Уманської міської територіальної громади, яка координує реалізацію відповідної політики та здійснює моніторинг стану доступності об’єктів соціальної й інженерно-транспортної інфраструктури [6; 42].

У громаді затверджено та впроваджено програму «Безбар’єрна Умань», а також розроблено й затверджено план заходів на 2025–2026 роки з реалізації Національної стратегії зі створення безбар’єрного простору в Україні до 2030 року. Окремо визначено відповідальну особу за впровадження політики безбар’єрності, що забезпечує системність та ефективність виконання запланованих заходів [6; 28].

Практичні результати реалізації цієї політики вже є відчутними: у місті забезпечено вільний доступ до 385 об’єктів соціального призначення для осіб з обмеженими фізичними можливостями [6]. Це свідчить про поступове формування інклюзивного середовища та врахування потреб різних категорій населення під час розвитку інфраструктури громади.

У межах співпраці з благодійними організаціями, зокрема з БО «БФ “Схід SOS”», було реалізовано заходи з підвищення доступності соціального готелю по провулку Аркаса, 4 для маломобільних груп населення з числа внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, облаштовано пандуси з подвійними поручнями та навіси над вхідними дверима [6].

Крім того, у приміщенні Центру надання адміністративних послуг проведено роботи з покращення доступності: розширено зону очікування та обслуговування громадян, встановлено поручні до пандуса на вході, а також промарковано вхідні сходи для зручності осіб із порушеннями зору [6].

У сукупності ці заходи свідчать про послідовну реалізацію політики безбар’єрності, спрямованої на забезпечення рівного доступу до послуг, інтеграцію осіб з інвалідністю у суспільне життя та створення комфортного середовища в Уманській міській територіальній громаді.

У межах реалізації політики соціально-правового захисту осіб з інвалідністю Уманська міська рада впроваджує комплекс додаткових заходів, спрямованих на підвищення якості соціальних послуг, забезпечення реабілітації та створення умов для гідного життя осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Одним із важливих напрямів є функціонування пункту прокату технічних засобів реабілітації, у межах якого відповідну допомогу отримали 331 особа. Це дозволяє забезпечити оперативний доступ до необхідних засобів пересування та догляду, сприяючи соціальній адаптації та підвищенню рівня самостійності осіб з інвалідністю [6].

Важливе значення має реалізація державної програми реабілітації дітей з інвалідністю за принципом «гроші ходять за дитиною». У 2025 році 31 дитина з інвалідністю з громади пройшла курс реабілітації у спеціалізованих реабілітаційних центрах України на загальну суму 601,0 тис. грн, що свідчить про орієнтацію на індивідуальні потреби та раннє відновлення здоров'я дітей [6].

Крім того, у 2024 році Уманська міська територіальна громада однією з перших долучилася до експериментального проєкту з надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам похилого віку та особам з інвалідністю за принципом «гроші ходять за людиною». У межах цього проєкту забезпечується надання послуг стаціонарного догляду та підтриманого проживання [5].

Зокрема, у відділенні денного перебування та підтриманого проживання (вул. Республіканська, 1/13) соціальну послугу отримують 8 осіб, а в Будинку ветеранів у с. Дмитрушки-2 – 35 осіб отримують послугу стаціонарного догляду. Реалізація таких ініціатив сприяє підвищенню якості життя осіб з інвалідністю, забезпеченню їх соціальної безпеки та інтеграції в громаду [6].

Загалом зазначені заходи підтверджують, що соціальна політика громади спрямована на всебічну підтримку осіб з інвалідністю, розширення доступу до соціальних послуг і впровадження сучасних підходів до їх надання.

У системі соціально-правового захисту населення важливу роль відіграє діяльність фахівців із соціальної роботи Уманської міської ради, які забезпечують надання соціальних послуг, супровід вразливих категорій населення та оперативне реагування на складні життєві обставини громадян.

Упродовж звітного періоду фахівцями із соціальної роботи охоплено соціальними послугами 7 271 особу, зокрема 90 сімей перебували під соціальним супроводом, що свідчить про індивідуальний підхід до вирішення соціальних проблем та підтримку сімей, які потребують комплексної допомоги 6

Окрему увагу приділено послугам догляду, якими охоплено майже 3 тисячі осіб. У громаді функціонує спеціалізоване відділення соціальної допомоги вдома, яке надає послуги особам з інвалідністю, зокрема тим, хто має психічні захворювання, що забезпечує їм необхідний рівень підтримки та догляду в домашніх умовах.

Також у громаді діє служба «швидкої» соціальної допомоги, яка забезпечує оперативне реагування на екстрені соціальні ситуації, а також впроваджено мультидисциплінарний підхід до надання соціальних послуг, що передбачає залучення різних фахівців для комплексного вирішення проблем отримувачів послуг, у тому числі на платній основі [6].

Зазначені заходи свідчать про розвиток сучасної системи соціальної роботи, орієнтованої на адресність, доступність та ефективність надання соціальних послуг найбільш вразливим категоріям населення, зокрема особам з інвалідністю.

У межах діяльності системи соціально-правового захисту населення Уманська міська рада одним із пріоритетних напрямів є забезпечення інклюзивності освітнього середовища та підтримка дітей з особливими освітніми потребами шляхом надання відповідних соціальних послуг.

Зокрема, службою надання соціальних послуг за місцем проживання/перебування забезпечується соціальна послуга супроводу під час інклюзивного навчання для здобувача освіти в Уманській гімназії №11 відповідно до висновку інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) [6].

Важливим елементом системи соціально-правового захисту дітей з порушеннями розвитку та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, є служба раннього втручання. У 2025 році її діяльність була

спрямована на своєчасне виявлення, підтримку та корекцію розвитку дітей раннього віку, що має вирішальне значення для подальшої соціалізації та інтеграції дитини в суспільство [6].

Послугами служби раннього втручання охоплено 87 дітей із 80 сімей, у яких наявні порушення розвитку або існує ризик їх виникнення. Серед них 23 дитини походять із сімей внутрішньо переміщених осіб, що свідчить про додаткову увагу до підтримки найбільш уразливих категорій населення в умовах воєнного стану [6].

Діяльність служби спрямована на комплексну підтримку дитини та її родини, формування необхідних навичок розвитку, а також мінімізацію наслідків можливих порушень. Це дозволяє забезпечити більш ефективну інтеграцію дітей у подальші освітні та соціальні процеси, а також підвищити рівень якості життя сімей, які потребують особливої уваги з боку громади.

У громаді функціонує низка спеціалізованих центрів, діяльність яких спрямована на надання соціальних, реабілітаційних та освітніх послуг особам з інвалідністю та іншим вразливим категоріям населення. До них належать:

- Центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок»;
- кризовий Центр денного перебування «Пелюстки довіри»;
- Центр комплексної професійної реабілітації для осіб з інвалідністю «Барвінок».

Центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю «Пролісок» працює в умовах воєнного стану та забезпечує широкий спектр реабілітаційних послуг. Загалом у центрі здійснюється реабілітація 395 дітей з інвалідністю, з яких 30 є внутрішньо переміщеними особами. У 2025 році соціально-реабілітаційні послуги отримали 154 дитини, а послугу денного догляду — 40 дітей. Окремо при центрі функціонує відділення для молоді з обмеженими можливостями, де здійснюється соціально-побутова адаптація 15 осіб з інвалідністю віком від 18 до 35 років. Це дозволяє забезпечити безперервність підтримки осіб з інвалідністю на різних етапах їхнього життєвого шляху [6; 43].

Кризовий Центр денного перебування «Пелюстки довіри» орієнтований на дітей із сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. У межах його діяльності створено комунікативний простір розвитку особистості «Маленькими кроками до великої мрії», що сприяє соціалізації та емоційному розвитку дітей. Протягом звітного періоду послугами центру скористалася 21 дитина, що свідчить про адресну підтримку найбільш уразливих сімей громади [6; 43].

Центр комплексної професійної реабілітації для осіб з інвалідністю «Барвінок» забезпечує професійне навчання та соціальну інтеграцію осіб з інвалідністю і учасників бойових дій. За рахунок коштів міського бюджету тут здійснюється навчання за робітничими професіями, а протягом року реабілітацію пройшли 46 осіб. Окрім цього, у центрі функціонує факультет комп'ютерної грамотності Університету третього віку «Дивосвіт», де навчалося 20 осіб, а також реалізується проєкт «Країна в смартфоні», спрямований на формування цифрових навичок у вразливих категорій населення, яким скористалися 39 осіб. [6; 43]

У 2025 році Уманська міська рада продовжила реалізацію заходів із організації оздоровлення та відпочинку дітей пільгових категорій, що є важливою складовою соціально-правового захисту вразливих груп населення, зокрема дітей з інвалідністю та дітей, які потребують особливої соціальної підтримки.

На проведення оздоровчої кампанії з бюджету Уманської міської територіальної громади було спрямовано 1,2 млн грн. Із цієї суми 290 тис. грн використано на забезпечення оздоровлення дітей в інклюзивному соціально-реабілітаційному оздоровчому таборі санаторного типу «Мрія», що створює умови для комплексного відновлення здоров'я дітей з урахуванням їхніх індивідуальних потреб [6].

Ще 924,5 тис. грн спрямовано на придбання путівок для дітей пільгових категорій. У результаті в таборі «Мрія» оздоровлено 78 дітей, у дитячому оздоровчому закладі ТзОВ «ДОЗ "Бригантина"» (смт Новоархангельськ,

Кіровоградська область) відпочили 60 дітей. Крім того, 11 дітей було направлено на оздоровлення до Міжнародного дитячого центру «Артек» (м. Київ, Пуща-Водиця) за кошти державного бюджету [6].

У системі соціально-правового захисту населення Уманська міська рада важливе місце посідає впровадження інноваційних соціальних послуг, спрямованих на реабілітацію, оздоровлення та соціальну інтеграцію осіб, які потребують додаткової підтримки, зокрема осіб з інвалідністю та дітей пільгових категорій.

З цією метою у громаді надаються послуги інклюзивного соціально-реабілітаційного туризму, а також послуги з оздоровлення та відпочинку у відділенні реабілітації, оздоровлення та відпочинку змішаного типу «Буг». Діяльність цього підрозділу спрямована на відновлення фізичного та психоемоційного стану отримувачів соціальних послуг, їхню соціальну адаптацію та інтеграцію в суспільство [43].

Послуга відпочинку та дозвілля надається сезонно –у період з квітня по вересень, що дозволяє максимально ефективно використовувати природні та організаційні ресурси для забезпечення якісного відпочинку. Протягом 2025 року цією послугою охоплено 357 осіб, серед яких 125 дітей [6; 43].

Реалізація таких інноваційних підходів свідчить про поступовий розвиток сучасної системи соціальних послуг у громаді, розширення спектра підтримки населення та підвищення якості соціально-реабілітаційної роботи, орієнтованої на потреби найбільш вразливих категорій громадян.

Зазначені заходи свідчать про системну роботу органів місцевого самоврядування щодо забезпечення доступу дітей пільгових категорій до якісного оздоровлення, зміцнення їхнього фізичного та психологічного стану, а також про пріоритетність соціального захисту дітей, які потребують особливої уваги з боку громади та держави.

Загалом діяльність Уманської міської ради свідчить про комплексний підхід до соціально-правового захисту осіб з інвалідністю, що включає

реабілітацію, навчання, соціальну адаптацію та підтримку різних вікових груп у межах громади.

2.2. Емпіричне дослідження стану соціально-правового захисту осіб з інвалідністю

З метою оцінки ефективності, доступності та якості надання соціальних послуг в умовах Уманської міської територіальної громади нами було проведене емпіричне дослідження стану соціально-правового захисту осіб з інвалідністю. Актуальність такого дослідження зумовлена необхідністю визначення реального рівня забезпечення прав осіб з інвалідністю, виявлення основних труднощів у процесі отримання соціальної підтримки, а також пошуку шляхів удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення.

У процесі дослідження основна увага була зосереджена на аналізі доступності соціальних послуг для осіб з інвалідністю, рівня їх поінформованості щодо власних соціальних прав та гарантій, а також ступеня задоволеності якістю отримуваної допомоги. Важливим аспектом дослідження стало виявлення бар’єрів, які ускладнюють реалізацію права на соціальний захист. Зокрема, досліджувалися фізичні перешкоди, пов’язані з недостатньою доступністю об’єктів соціальної інфраструктури, інформаційні труднощі щодо отримання актуальної інформації про соціальні послуги, а також організаційні проблеми, що виникають у процесі оформлення соціальної допомоги та взаємодії з відповідними установами.

Емпіричне дослідження проводилося на базі Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради. Для отримання об’єктивних результатів було використано метод анкетування, який дав змогу зібрати інформацію безпосередньо від осіб з інвалідністю та працівників соціальної сфери (додаток А).

Анкета була розроблена з урахуванням мети та завдань дослідження і спрямована на комплексне вивчення рівня доступності, ефективності та якості соціальних послуг у межах територіальної громади.

Анкета має структурований характер і складається з п’ятнадцяти запитань закритого та напіввідкритого типу. Її зміст було побудовано таким чином, щоб охопити основні аспекти соціально-правового захисту осіб з інвалідністю, а саме: доступність соціальних послуг, рівень поінформованості населення щодо соціальних прав, оцінку якості роботи соціальних служб, рівень задоволеності отриманою допомогою, а також визначення основних проблем та бар’єрів у процесі реалізації соціального захисту.

Перший блок анкети присвячений загальній характеристиці респондентів. До нього входили питання щодо віку, категорії респондента (особа з інвалідністю, батьки дітей з інвалідністю, опікуни тощо), а також наявності статусу внутрішньо переміщеної особи. Такі питання дали можливість визначити соціальний склад учасників дослідження та врахувати особливості різних категорій отримувачів соціальних послуг.

Другий блок анкети спрямований на дослідження доступності соціальних послуг та інфраструктури громади. Респондентам пропонувалося оцінити, наскільки легко вони можуть отримати соціальні послуги, а також визначити основні труднощі, які виникають у процесі звернення до установ соціального захисту. Серед запропонованих варіантів відповідей були фізична недоступність приміщень, складність оформлення документів, недостатня поінформованість та наявність черг. Окреме питання стосувалося оцінки доступності інфраструктури для осіб з інвалідністю. Це дозволило виявити найбільш поширені бар’єри у сфері соціального захисту.

Наступний блок запитань пов’язаний із визначенням рівня поінформованості респондентів щодо власних соціальних прав та гарантій. Учасники дослідження зазначали, чи достатньо вони обізнані у сфері соціального законодавства, а також вказували основні джерела отримання інформації. Серед них були органи соціального захисту населення, Центри

надання адміністративних послуг, інтернет-ресурси, соціальні працівники, знайомі та інші канали комунікації. Це дало змогу оцінити ефективність інформаційного забезпечення осіб з інвалідністю в громаді.

Важливе місце в анкеті займали питання, пов'язані з оцінкою якості соціальних послуг та діяльності працівників соціальної сфери. Респонденти визначали рівень своєї задоволеності отриманими послугами, оцінювали роботу соціальних працівників, а також зазначали, чи отримують вони соціальну допомогу своєчасно. Такі питання дозволили встановити рівень ефективності функціонування системи соціального захисту на місцевому рівні.

Окремий блок анкети присвячений визначенню найбільш необхідних соціальних послуг для осіб з інвалідністю. Респондентам пропонувалося обрати найбільш актуальні види підтримки, серед яких реабілітаційні послуги, матеріальна допомога, соціальний догляд, психологічна підтримка та сприяння працевлаштуванню. Також анкета містила питання щодо достатності соціальних послуг у громаді та рівня підтримки з боку місцевої громади.

Завершується анкета відкритим питанням, у якому респонденти могли висловити власні пропозиції щодо вдосконалення системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю. Це дозволило отримати додаткову інформацію про актуальні проблеми та можливі шляхи їх вирішення

Таким чином, розроблена анкета забезпечила комплексне вивчення стану соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в Уманській міській територіальній громаді та створила підґрунтя для подальшого аналізу ефективності соціальної політики на місцевому рівні.

Під час проведення дослідження враховувалися принципи добровільності участі, конфіденційності та об'єктивності отриманих даних.

Анкетуванням було охоплено 20 респондентів (див. табл.2.1.).

Таблиця 2.2.

Результати емпіричного дослідження стану соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в Уманській міській територіальній громаді

Показник дослідження	Результати	Кількість респондентів	Відсоток
Доступність соціальних послуг	Послуги «скоріше доступні»	12	60 %
	Існують певні труднощі	6	30 %
	Отримати послуги складно	2	10 %
Основні труднощі	Складність оформлення документів	9	45 %
	Недостатня інформація	8	40 %
	Фізична недоступність установ	6	30 %
	Черги та тривале очікування	5	25 %
Рівень поінформованості про соціальні права	Добре обізнані	7	35 %
	Частково обізнані	9	45 %
	Не обізнані	4	20 %
Джерела отримання інформації	Соціальні працівники та органи соцзахисту	12	60 %
	Інтернет-ресурси	5	25 %
	Знайомі, родичі	3	15 %
Рівень задоволеності соціальними послугами	Задоволені	10	50 %
	Частково задоволені	7	35 %
	Незадоволені	3	15 %
Оцінка роботи соціальних працівників	«Дуже добре» / «добре»	14	70 %
	«Задовільно»	5	25 %
	«Незадовільно»	1	5 %

Продовження табл. 2.2.

Своєчасність надання допомоги	Допомога надається вчасно	12	60 %
	Інколи із затримками	5	25 %
	Несвоєчасно	3	15 %
Найбільш затребувані послуги	Реабілітація	13	65 %
	Догляд вдома	11	55 %
	Матеріальна допомога	10	50 %
	Психологічна підтримка	8	40 %
	Працевлаштування	6	30 %
Загальна оцінка підтримки громади	Повністю відчувають підтримку	6	30 %
	Частково відчувають підтримку	11	55 %
	Не відчувають достатньої підтримки	3	15 %

Аналіз результатів дослідження засвідчив, що більшість респондентів загалом позитивно оцінюють доступність соціальних послуг у громаді. Так, 12 осіб, що становить 60 % опитаних, зазначили, що соціальні послуги є «скоріше доступними». Водночас 6 респондентів (30 %) вказали на наявність певних труднощів у процесі отримання допомоги, а 2 особи (10 %) повідомили, що отримати соціальні послуги є складно. Це свідчить про те, що система соціального захисту в громаді функціонує, однак потребує подальшого вдосконалення щодо забезпечення її повної доступності для всіх категорій осіб з інвалідністю.

Серед основних труднощів, з якими стикаються респонденти, найчастіше називалася складність оформлення необхідних документів – на це вказали 9 осіб (45 %). Значна частина опитаних також зазначила недостатній рівень інформаційного забезпечення щодо соціальних послуг та правових гарантій – 8 осіб (40 %). Окрім цього, 6 респондентів (30 %) звернули увагу на

фізичну недоступність окремих установ та об’єктів інфраструктури, а 5 осіб (25 %) вказали на черги та тривале очікування під час отримання послуг. Отримані результати свідчать про наявність як організаційних, так і інформаційних бар’єрів у системі соціального захисту.

Дослідження рівня поінформованості осіб з інвалідністю щодо своїх соціальних прав показало, що лише 7 респондентів (35 %) добре обізнані у сфері соціального законодавства та державних гарантій. Найбільша частина опитаних – 9 осіб (45 %) – зазначила, що володіє інформацією лише частково, тоді як 4 особи (20 %) взагалі не мають достатнього рівня поінформованості. Це свідчить про необхідність посилення інформаційно-роз’яснювальної роботи серед населення, особливо щодо порядку отримання соціальних послуг та реалізації прав осіб з інвалідністю.

Основними джерелами інформації для респондентів є соціальні працівники та органи соціального захисту населення, про що повідомили 12 осіб (60 %). Інтернет-ресурсами користуються 5 респондентів (25 %), а 3 особи (15 %) отримують інформацію від знайомих або родичів. Отже, провідну роль у процесі інформування населення продовжують відігравати працівники соціальної сфери, що підкреслює важливість їх професійної діяльності та комунікації з громадянами.

Оцінка якості соціальних послуг показала, що половина опитаних – 10 осіб (50 %) – задоволені рівнем наданої допомоги. Частково задоволеними виявилися 7 респондентів (35 %), тоді як 3 особи (15 %) висловили незадоволення якістю соціальних послуг. Водночас результати дослідження свідчать про достатньо позитивну оцінку роботи соціальних працівників: 14 осіб (70 %) оцінили їхню діяльність як «добру» або «дуже добру», 5 респондентів (25 %) – як «задовільну», і лише 1 особа (5 %) висловила незадовільну оцінку. Це свідчить про загалом позитивне ставлення населення до роботи фахівців соціальної сфери та їх професійної компетентності.

Аналіз своєчасності надання соціальної допомоги показав, що 12 осіб (60 %) отримують необхідну підтримку вчасно. Разом із тим 5 респондентів

(25 %) зазначили, що допомога іноді надається із затримками, а 3 особи (15 %) повідомили про несвоєчасне отримання соціальних виплат або послуг. Такі результати свідчать про наявність окремих організаційних проблем у системі соціального забезпечення, які можуть негативно впливати на рівень соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Особливу увагу в дослідженні було приділено визначенню найбільш затребуваних соціальних послуг. Найбільша кількість респондентів – 13 осіб (65 %) – вказала на потребу в реабілітаційних послугах. Важливими також виявилися послуги догляду вдома, які потребують 11 осіб (55 %), та матеріальна допомога, на необхідність якої вказали 10 респондентів (50 %). Психологічної підтримки потребують 8 осіб (40 %), а сприяння у працевлаштуванні – 6 осіб (30 %). Отримані результати свідчать про те, що найбільш актуальними для осіб з інвалідністю залишаються питання медико-соціальної реабілітації, соціального догляду та матеріального забезпечення.

Загальна оцінка рівня підтримки з боку територіальної громади засвідчила, що лише 6 респондентів (30 %) повністю відчувають підтримку громади. Більшість опитаних – 11 осіб (55 %) – зазначили, що відчувають її лише частково, тоді як 3 особи (15 %) не відчувають достатньої підтримки взагалі. Це свідчить про необхідність активізації діяльності органів місцевого самоврядування, соціальних служб та громадських організацій щодо створення інклюзивного середовища та забезпечення належного рівня соціальної інтеграції осіб з інвалідністю.

Таким чином, результати емпіричного дослідження дозволили встановити, що система соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в Уманській міській територіальній громаді загалом функціонує ефективно, однак потребує подальшого вдосконалення. Основними проблемами залишаються недостатня поінформованість населення, складність оформлення документів, окремі прояви фізичної недоступності інфраструктури та затримки у наданні соціальної допомоги. Водночас позитивні оцінки діяльності соціальних працівників та загальний рівень задоволеності

соціальними послугами свідчать про наявність потенціалу для подальшого розвитку системи соціального захисту на рівні територіальної громади.

Враховуючи результати дослідження з метою покращення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в Уманській територіальній громаді доцільно реалізувати комплекс взаємопов'язаних заходів. Насамперед необхідно підвищити доступність соціальних послуг шляхом розширення їх переліку та впровадження індивідуального підходу до кожної особи, зокрема через збільшення соціального супроводу та послуг догляду вдома. Важливим напрямом залишається забезпечення безбар'єрного середовища, що передбачає подальшу адаптацію об'єктів соціальної, медичної, освітньої та адміністративної інфраструктури відповідно до принципів доступності.

Окрему увагу слід приділити інформаційній доступності, забезпечивши осіб з інвалідністю повною та своєчасною інформацією про соціальні послуги, пільги та програми підтримки через офіційні ресурси та консультаційні сервіси. Не менш важливою є активізація міжвідомчої взаємодії між органами соціального захисту, закладами охорони здоров'я, освіти та службами зайнятості, що дозволить забезпечити комплексний підхід до вирішення проблем цієї категорії населення.

Також доцільно розширювати програми професійної реабілітації та працевлаштування осіб з інвалідністю, стимулюючи створення інклюзивних робочих місць у співпраці з роботодавцями. Паралельно необхідно підвищувати кваліфікацію фахівців соціальної сфери для ефективнішого впровадження сучасних підходів соціальної підтримки.

Важливим є також посилення фінансового забезпечення місцевих програм соціального захисту шляхом збільшення бюджетного фінансування та залучення додаткових ресурсів через грантові програми й партнерські проєкти. Завершальним елементом має стати впровадження системного моніторингу якості соціальних послуг і рівня задоволеності їх отримувачів, що дозволить своєчасно виявляти проблеми та підвищувати ефективність соціальної політики громади.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі виявилено особливості функціонування системи соціально-правового захисту осіб з інвалідністю, проаналізувано її нормативно-правове забезпечення, форми та інструменти реалізації, а також визначено напрями її вдосконалення.

Результати проведеного дослідження, реалізовані мета та завдання надали підстави сформулювати такі висновки.

1. Аналіз наукових джерел засвідчив, що соціально-правовий захист осіб з інвалідністю є складною, багатоаспектною та міждисциплінарною проблематикою, яка перебуває в центрі уваги дослідників з різних галузей знань, зокрема соціальної роботи, права, соціології, державного управління та педагогіки. У наукових працях розглядаються теоретичні засади формування системи соціального захисту, нормативно-правове забезпечення прав осіб з інвалідністю, а також практичні механізми реалізації державної політики у цій сфері.

2. З’ясовано, що система нормативно-правового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні має багаторівневий характер і включає широкий комплекс законодавчих та підзаконних актів, які регулюють різні напрями соціальної підтримки цієї категорії населення. Її основу становить Конституція України, спеціальні закони, зокрема Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», а також норми галузевого законодавства, що визначають порядок пенсійного забезпечення, надання соціальних послуг, здійснення реабілітаційних заходів та інших видів соціальної допомоги.

Узагальнення нормативної бази свідчить, що державна політика у цій сфері спрямована на забезпечення рівних прав і можливостей осіб з інвалідністю, їх соціальну інтеграцію та підвищення якості життя. Важливе місце займають заходи щодо усунення фізичних, інформаційних і соціальних

бар’єрів, а також розширення доступу до освіти, праці, охорони здоров’я, транспорту та соціальних послуг.

3. Аналіз діяльності Уманської міської територіальної громади щодо забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю засвідчив, що на місцевому рівні функціонує певна система соціальної підтримки, яка охоплює надання соціальних послуг, матеріальної допомоги, реалізацію програм соціального захисту та заходів із соціальної інтеграції. Діяльність громади у цій сфері має комплексний характер і спрямована на забезпечення базових потреб осіб з інвалідністю. Вона реалізується через діяльність органів місцевого самоврядування та відповідних структурних підрозділів соціального захисту, які забезпечують надання соціальних послуг, матеріальної допомоги, організацію реабілітаційних заходів та сприяння соціальній інтеграції осіб з інвалідністю.

4. Результати емпіричного дослідження рівня забезпечення соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в Уманській територіальній громаді свідчать, що система соціально-правового захисту осіб з інвалідністю в громаді функціонує на належному рівні. Водночас виявлено низку проблем, зокрема інформаційні бар’єри, складність адміністративних процедур та часткову недоступність інфраструктури. Це актуалізує потребу у вдосконаленні організаційних механізмів соціального захисту, підвищенні ефективності міжвідомчої взаємодії та розширенні діючих програм підтримки осіб з інвалідністю в межах громади. Позитивним є те, що більшість респондентів (60–70%) задоволені роботою соціальних працівників та відзначають своєчасність отримання допомоги. Однак частина опитаних лише частково відчувають підтримку громади, що вказує на необхідність подальшого удосконалення системи соціальних послуг.

Проведене дослідження не претендує на вичерпність висвітлення проблеми, тому доцільним буде приділити увагу дослідженню досвіду зарубіжних країн з метою адаптації ефективних моделей соціальної інтеграції та підтримки осіб з інвалідністю до українських умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар М. І. Соціальне забезпечення та соціальний захист в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-10 (дата звернення: 08.01.2026)

2. Бондаренко С. М., Бугас Н. В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2021. № 2. С. 105–111. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/ ?op=1&z=1981 (дата звернення: 08.05.2026)

3. Даніліна М. Конституція України та соціальний захист населення. Соціальні права та їх захист адміністративним судом : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ, 2020. С. 25–29. URL: https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8 (дата звернення: 18.01.2026)

4. Деякі питання запровадження оцінювання повсякденного функціонування особи. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1338-2024-п#Text (дата звернення: 04.08.2025).

5. Звіт міського голови Ірини Плетньової про роботу виконавчих органів Уманської міської ради за 2024 рік. URL: https://drive.google.com/file/d/1ExACEmRYFSDC-tXW1vb7CquHcBtk74hV/view (дата звернення: 05.03.2026).

6. Звіт міського голови Ірини Плетньової про роботу виконавчих органів Уманської міської ради за 2025 рік. URL: https://drive.google.com/file/d/1aCxpig-0WpboQgd0nAo5vKe26q0wRATx/view (дата звернення: 05.03.2026).

7. Качан Я. В., Іванова А. В. Перспективи імплементації європейського досвіду у реалізації соціальної та гуманітарної політики в Україні в умовах євроінтеграції. *Право та державне управління.* 2023. № 2. С. 175–180.

8. Колосок А., Бєлкіна-Ковальчук О. Зарубіжний досвід соціального захисту населення. *Ввічливість. Humanitas.* 2022. № 6. С. 31–37. DOI: https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.6.10 (дата звернення: 28.01.2026)

9. Конвенція про права осіб з інвалідністю, ратифікована Законом України від 16.12.2009 № 1767-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (дата звернення: 13.05.2025).

10. Конституція України від 28.06.1996 (зі змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (дата звернення: 13.05.2025).

11. Люди похилого віку та люди з інвалідністю отримають послуги з догляду під час воєнного стану за спрощеною процедурою. *Міністерство соціальної політики України.* URL: https://msp.gov.ua/press-center/news/lyudy-pokhyloho-viku-ta-lyudy-z-invalidnistyu-otrymayut-posluhy-z-dohlyadu-pid-chas-voyennoho-stanu-za-sproshchenoyu-protseduroyu (дата звернення: 03.08.2025).

12. Люди похилого віку та люди з інвалідністю отримають послуги з догляду під час воєнного стану за спрощеною процедурою. *Міністерство соціальної політики України.* URL: https://msp.gov.ua/press-center/news/lyudy-pokhyloho-viku-ta-lyudy-z-invalidnistyu-otrymayut-posluhy-z-dohlyadu-pid-chas-voyennoho-stanu-za-sproshchenoyu-protseduroyu (дата звернення: 03.04.2026).

13. Мельник В. П. Поняття та ознаки соціального захисту осіб з інвалідністю: теоретико-правовий аспект. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право".* 2015. №2(12). С. 1–15. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lj.oa.ed (дата звернення: 08.03.2026)

14. Мінсоцполітики оновило Електронний кабінет особи з інвалідністю: що змінилося. *Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України*. URL: https://www.msp.gov.ua/press-center/news/minsotspolityky-onovylo-elektronnyy-kabinet-osoby-z-invalidnistyu:-shcho-zminylosya (дата звернення: 04.08.2025).

15. Мінсоцполітики оновило Електронний кабінет особи з інвалідністю: що змінилося. *Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України*. URL: https://www.msp.gov.ua/press-center/news/minsotspolityky-onovylo-elektronnyy-kabinet-osoby-z-invalidnistyu:-shcho-zminylosya (дата звернення: 04.03.2026).

16. Насібова О. В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. *Економіка та держава.* 2019. № 8. С. 35–40.

17. Павлюк Т., Юрчик І. Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-63 (дата звернення: 16.01.2026)

18. Порядок надання соціальних послуг особам з інвалідністю та особам похилого віку, які страждають на психічні розлади : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 576. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2019-п (дата звернення: 13.05.2025).

19. Порядок організації надання соціальних послуг : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 587. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-п (дата звернення: 13.05.2026).

20. Працевлаштування людей з інвалідністю. URL: https://mg.gov.ua/news/1736165684/ (дата звернення: 13.05.2026).

21. Президент підписав євроінтеграційний закон, який розширює можливості залучення людей з інвалідністю на ринок праці. *Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України*. URL: https://www.msp.gov.ua/press-center/news/prezydent-pidpysav-yevrointehratsiynyy-zakon-yakyy-rozshyryuye-mozhlyvosti-zaluchennya-lyudey-z-invalidnistyu-na-rynok-pratsi (дата звернення: 05.08.2025).

22. Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» : Закон України від 8 жовтня 2024 р. № 4000-

IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР).* 2025. № 10, ст. 25. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4000-20#Text (дата звернення: 25.02.2026)

23. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16 листопада 2000 р. № 2109.-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР).* 2001. № 1. ст. 2 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text (дата звернення: 08.05.2026)

24. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР).* 2003. №№ 49-51. ст. 376. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text (дата звернення: 08.05.2026).

25. Про затвердження Деталізованого плану заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року в Уманській міській територіальній громаді. URL: https://umanupszn.gov.ua/2025/01/27/pro-zatverdzhennya-detalizovanogo-pla/ (дата звернення: 08.05.2026).

26. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21 березня 1991 р.№ 875-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР).* 1991. № 21. ст.252. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text (дата звернення: 28.04.2026).

27. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР).* 1993. № 45. ст.425. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text (дата звернення: 28.04.2026).

28. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р : станом на 25 березня 2025 р.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p#Text (дата звернення: 03.08.2025).

29. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р : станом на 25 березня 2025 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p#Text(дата звернення: 28.04.2026).

30. Прокоп'юк Н. В. Соціальний захист осіб з інвалідністю в умовах територіальної громади: робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра: спец. 232 Соціальне забезпечення / наук. кер. В. І. Степаненко; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2025. 50 с.

31. Прокоп'юк Н. Проблеми імплементації європейського досвіду соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні. *Науковий пошук молодих дослідників*. 2025. №2. С. 52–57.

32. Реабілітація дітей з інвалідністю 2025 році. URL: https://umanupszn.gov.ua/2025/06/17/reabilitaciya-ditey-z-invalidnistyu-2025-r-6/

33. Слозанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи : монографія. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. 382 с.

34. Смирнова І. І., Лихошва О. Ю., Рак Н. В., Горієва Л. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3(61). URL: http://evd.luguniv.edu.ua/index.php/evd/article/view/190 (дата звернення: 28.02.2026).

35. Смирнова І. І., Медведєва Т. А., Серьогіна О. В. Дослідження проблем соціального захисту людей з інвалідністю в Україні. *Вісник економічної науки України.* 2020. №2. С. 105–111. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.v (дата звернення: 20.02.2026).

36. Соціальна політика і соціальна робота : рек. покажчик / Херсонський держ. ун-т; упоряд. : Н. А. Арустамова, О. М. Блінова; ред. О. О. Козлова. Херсон : ХДУ, 2019. 42 с.

37. Соціальна робота з різними категоріями населення у територіальній громаді: українські реалії та міжнародний досвід : колективна монографія / В. Поліщук, Н. Горішна, Г. Слозанська та ін. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2018. 221 с.

38. Соціальний захист та соціальне забезпечення : аналітична записка. 2023. Червень. 26 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://auc.or (дата звернення: 25.04.2026).

39. Соціальні гарантії для осіб з інвалідністю та осіб з інвалідністю внаслідок війни. URL: https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/soczialni-garantiyi-dlya-osib-z-invalidnistyu-ta-osib-z-invalidnistyu-vnaslidok-vijny/ (дата звернення: 25.04.2026).

40. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики 2023. URL: https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-poslugy-v-umovah-vijny-novi-zminy-tavyklyky/(дата звернення: 13.05.2026).

41. Танасишин у штаб-квартирі ООН: В Україні понад 3 млн людей з інвалідністю – це люди з величезним потенціалом, навичками, ідеями, силою. *Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України*. URL: https://www.msp.gov.ua/press-center/news/tanasyshyn-u-shtab-kvartyri-oon:-v-ukrayini-ponad-3-mln-lyudey-z-invalidnistyu-tse-lyudy-z-velycheznym-potentsialom-navychkamy-ideyamy-syloyu (дата звернення: 03.08.2025)

42. Уманська міська рада: веб-сайт. URL: https://uman-rada.gov.ua/index.php/miska-vlada/orhany-mistsevoho-samovriaduvannia/item/6994-upravlinnia-pratsi-ta-sotsialnoho-zakhystu-nasele (дата звернення: 28.04.2026).

43. Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради: веб-сайт. URL: https://uman-rada.gov.ua/index.php/miska-

vlada/orhany-mistsevoho-samovriaduvannia/item/6994-upravlinnia-pratsi-ta-sotsialnoho-zakhystu-nasele (дата звернення: 06.02.2026).

44. Федорович І. М., Шевчук Я. О. Соціальний захист населення в умовах воєнного стану: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід.* 2024. № 4. С. 161–167.

45. Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю. URL: https://www.ispf.gov.ua/ (дата звернення: 13.05.2026).

46. Чічкань М.В., Баштова М.В. Соціальний захист осіб з інвалідністю під час воєнного стану: державна політика та міжнародне співробітництво. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 9. С. 94–97.

47. Шевченко Н. О., Носулько Б. В. Соціальний захист населення в умовах реформування місцевого самоврядування. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2019. № 5. С. 622–644.

48. Яка кількість людей з інвалідністю в Україні у 2025 році URL: https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20251203-yaka-kilkist-lyudej-z-invalidnistyu-v-ukrayini-u-2025-roczi/ (дата звернення: 28.04.2026).

ДОДАТКИ

Додаток А

АНКЕТА ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Мета анкети: визначити рівень доступності, поінформованості та задоволеності соціальними послугами в громаді.

1. Загальна інформація

1. Ваш вік:

☐ до 18

☐ 18–35

☐ 36–60

☐ 60+

2. Категорія респондента:

☐ особа з інвалідністю

☐ батько/мати дитини з інвалідністю

☐ опікун

☐ інше

3. Чи є Ви ВПО?

☐ так

☐ ні

4. Чи легко отримувати соціальні послуги?

☐ так

☐ скоріше так

☐ скоріше ні

☐ ні

5. Основні труднощі:

☐ фізична недоступність

☐ документи

☐ недостатня інформація

☐ черги

☐ інше _____

6. Чи є доступність інфраструктури?

☐ так

☐ частково

☐ ні

7. Чи знаєте Ви свої соціальні права?

☐ так

☐ частково

☐ ні

8. Джерела інформації: соцзахист/ЦНАП/інтернет/соцпрацівники/знайомі/інше _____

9. Чи задоволені послугами?

☐ так

☐ частково

☐ ні

10. Оцінка роботи соцпрацівників:

☐ дуже добре

☐ добре

☐ задовільно

☐ незадовільно

11. Чи отримуєте допомогу вчасно?

☐ так

☐ інколи

☐ ні

12. Найнеобхідніші послуги: реабілітація/допомога/догляд/психологічна/працевлаштування/інше _____ __

13. Чи достатньо послуг у громаді?

☐ так

☐ частково

☐ ні

14. Чи відчуваєте підтримку громади?

☐ так

☐ частково

☐ ні

15. Пропозиції: _____